

АРХИТЕКТУРА БЕОГРАДА СТРАДАЛА У „ВАЗДУШНОЈ КАМПАЊИ” НАТО СНАГА

Од 24. марта до 09. јуна 1999. године наш град је био изложен ваздушним ударима НАТО снага, који су за циљ имали уништавање „стратешких репера”, углавном монументалних и репрезентативних грађевина које дефинишу урбани идентитет Београда.

У нападима на наш град уништена су и оштећена бројна дела српског градитељства, која су била симболи духовног и креативног чина српског народа.

Завод за заштиту споменика културе овим прилогом диже глас против НАТО агресије и обраћа се међународној јавности за спас културно-историјског наслеђа Београда које несумњиво представља део културног идентитета Европе.

СТАРИ ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

(Генералштаб Краљевине Југославије)

Ул. Кнеза Милоша 33

Палата Генералштаба саграђена је 1924-28. године по пројекту руског емигранта архитекте Василија Баумгартена. Конципирана је као монументална слободностојећа палата коју карактерише примена академских постулата у обради и композицији фасада. Раскошне обраде у природном и вештачком камену, зграда снажно делује својим монументалним изразом са бројним стубовима, наглашених венаца и пластичних декоративних елемената и скулптурама.

Ентеријер Генералштаба је раскошно обрађен са богатом штукатуром и са каменим порталом на „ратној сали”, кога краси скулптура „Самсон и лав” дело руског вајара Владимира Загородњука.

Палата је проглашена за културно добро Одлуком објављеном у „Службеном листу града Београда”, бр. 23/84.

Зграда је оштећена услед бројних детонација при бомбардовању суседних објеката. Од силине потреса и удара гелера страдале су бочна и дворишна фасада и оштећен ентеријер целокупног објекта.

ЗГРАДА ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

(Бивше Министарство финансија Краљевине Југославије)
Ул. Немањина 11 - Кнеза Милоша 22

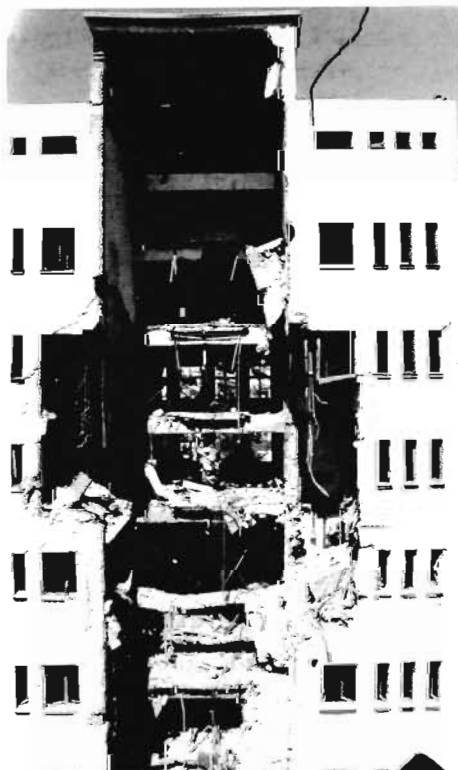
Палату Министарства финансија пројектовао је руски архитекта Никола Краснов према већ утврђеном програму и за конкурс објављен 1908. године.

Зграда је саграђена 1926-28. године као монументална палата за смештај Министарства финансија. Компонована је у строго академском маниру као угаони објекат наглашен куполом на чијем се врху налази скулптура која персонификује нову државу јужних Словена - Југославију. Зграда је дограђена 1938. године, по пројекту аутора Н. Краснова и представља његово последње пројектантско остварење.

Велики број пластичних декоративних елемената израђен је по нацрту аутора, док су слободне скулптуре на фасади дело познатог српског вајара Ђорђа Јовановића.

Због својих вредности зграда Министарства финансија налази се у процедури проглашења за културно добро.

Директним поготком дошло је до тешког разарања крила зграде према улици Кнеза Милоша које је уништено од крова до подрума објекта.

ЗГРАДА РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА СРБИЈЕ

(Зграда бившег Министарства грађевина)
Ул. Немањина 9

Зграда бившег Министарства грађевина подигнута је по пројекту архитекта Гојка Тодића 1939-41. године. Зграда представља дело настало под утицајем европских монументалистичких тенденција у архитектури између два светска рата. После II светског рата у зграду се уселила војска СФР Југославије у чијем поседу је била до пре неколико година.

Зграда је евидентирана у оквиру претходно заштићене целине „Стари Београд”.

Директно је погођен централни део дворишног крила и срушен од крова до темеља. Услед детонација уништен је ентеријер објекта са свом спољном и унутарњом столаријом и свим инсталацијама у објекту.

МИНИСТАРСТВО ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА

(Бивше Министарство шума и рудника и Министарство пољопривреде и вода Краљевине Југославије)

Кнеза Милоша 24-26

Објекат је саграђен 1926-29. године према пројекту архитекте Николе Краснова и представља једну од највећих државних грађевина коју је подигла Краљевина Југославија. Првобитни пројекат по коме је започето зидање израдили су архитекти Никола Несторовић и Драгиша Брашован али је касније Министарство грађевина целокупни посао од пројекта до извођења поверило арх. Н. Краснову.

Скулптуре на овом објекту радили су познати београдски вајари Драгомир Арамбашић, Живојин Лукић и Петар Палавичини.

Због својих архитектонско-урбанистичких вредности зграда МИП-а је у поступку проглашења за културно добро.

Зграда је оштећена и неупотребљива услед јаких детонација од погодака суседних објеката којима је уништен целокупни ентеријер објекта са спољном и унутрашњом столаријом.

Бројни ударци гелера оштетили су и уништили већи део декоративне пластике и скулптура.

КОМПЛЕКС ЗГРАДА САВЕЗНОГ МИНИСТАРСТВА ОДБРАНЕ И НОВИ ГЕНЕРАЛШТАБ ВОЈСКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Угао улица Немањине и Кнеза Милоша

Зграде Савезног министарства одбране и Генералштаба ВЈ изграђене су у периоду 1956-1963. године, по пројекту једног од најистакнутијих архитеката модерног правца, Николе Добровића.

Смештене у средиште репрезентативних и монументалних државно-управних зграда представљају изванредно урбанистичко архитектонско решење и намећу се као упечатљив визуелни репер целине.

Зграде представљају најзначајније дело ауторске архитектуре и највећи домет савременог градитељства изражен у ауторовом ставу „о покренутости архитектонског простора”.

Естетске вредности објеката са становишта савремене архитектуре и вредности урбаног симбола учиниле су да се цео комплекс стави под претходну заштиту.

Савезно министарство одбране

Комплекс зграда Министарства одбране погођен је такође са више пројектила који су у потпуности уништили улазни анекс са холовима, еркер на

подужном тракту у Немањиној улици као и делове дворишног крила према згради бивше Нове војне академије.

Генералштаб војске Југославије је са више пројектила погођен и знатно оштећен. Дворишно крило зграде према Касарни VII пука од шест етажа у потпуности је разорено.

КАСАРНА СЕДМОГ ПУКА

Ул. Немањина 15

Зграда Касарне VII пука подигнута је крајем 19. века по пројектима архитекте Драгутина Ђорђевића. Подигнута је у маниру романтизма 19. века и представља најзначајније ауторово дело. Првобитно је саграђена као једноспратни објекат, а касније, 1927. године дограђена је у истом маниру по плановима архитекте Божидара Вукићевића.

Касарна VII пука смештена је на раскршћу улица Генерал Жданове и Немањине као снажно засечен угаони корпус чиме маркира раскршће двеју важних градских саобраћајница.

Зграда је проглашена за културно добро Одлуком објављеном у „Службеном листу града Београда“ 26/92.

Директни погоди суседног објекта, Генералштаба војске Југославије, проузроковали су већа оштећења на дворишној страни зграде и уништење скоро целокупног ентеријера.

ЗГРАДА БИВШЕ НОВЕ ВОЈНЕ АКАДЕМИЈЕ

Ул. Бирчанинова 5а

Подигнута је по пројекту архитекте Димитрија Т. Лека 1898. године.

Првобитно је саграђена као једносратни објекат у маниру неоренесансе. Између два светска рата у истом стилу дограђен је део зграде према Немањиној улици.

Објекат ужива статус претходно заштитилене грађевине.

Приликом бомбардовања суседних зграда дошло је до оштећења крова и дворишних фасада. Скоро целокупни сптеријер објекта је уништен.

КОМАНДА РВ И ПВО

(Бивши Дом ваздухопловства Краљевине Југославије)

Трг победе 12, Земун

Зграда Дома ваздухопловства саграђена је 1936. године по пројекту архитекте Драгише Брашована. Зграда представља најрепрезентативнији објекат српске модерне архитектуре између два рата.

Посебно је доминантна централна кула изнад главног улаза у зграду. На бочној страни зграде према Главној улици постављена је скулптура Икара, симбола ваздухопловства, рад вајара проф. Злате Марков-Барањи.

Објекат је заштићен у оквиру просторне културно-историјске целине „Старо језгро Земуна“, културно добро од великог значаја за Републику (Одлука, „Сл. гласник СРС“ бр. 14/79).

Зграда је погођена са више пројектила од којих је један уништио крило према Главној улици, а други наспрамно крило према парку и делимично унутрашњост централне куле.

ЗГРАДА РЕПУБЛИЧКОГ МУП-а

Ул. Кнеза Милоша 103

Зграда Министарства унутрашњих послова Републике Србије саграђена је 1979-83. године по пројекту познатог српског архитекте, академика Ивана Ангића. Изграђена као завршетак, или почетак, једне од најрепрезентативнијих градских улица - улице Кнеза Милоша, зграда се издвајала својом структуралном фасадом и успешним уклапањем у терен врачарског брега. Зграда је у оквиру претходно заштићене целине „Стари Београд“.

Објекат је директним погоцима потпуно уништен.

ЗГРАДА САВЕЗНОГ МУП-а

Ул. Кнеза Милоша 98

Зграда Савезног МУП-а саграђена је 1949. године по пројекту архитекте Лудвика Томорина. Зграда представља типично социјалистичко репрезентативно здање са карактеристичном обрадом фасада у камену и наглашеним улазним корпусом.

Објекат се налази у оквиру претходно заштићене целине „Стари Београд“.

Оштећења на згради су велика услед бројних погодака и видљива су на спољним фасадама и на дворишном крилу.

ЗГРАДА РТС-а Ул. Абердарева 1

Некадашња зграда „Бачке трпезе“ подигнута је као Задужбина краљице Марије за „смештај и исхрану сиромашних љака“. Саграђена је 1939-40. године, по пројекту познатог београдског архитекте Рајка Татића.

Објекат представља значајан пример „трагања за националним стилом“.

После II св. рата објекат је преуређен за потребе Првог филмског предузећа, а по оснивању Телевизије, прилагођен је новој функцији уз минималне измене изгледа фасаде. Године 1988. објекат је дограђен по плану пројектног бироа Телевизије Београд, при чему је основни корпус остао неизмењен.

Зграда РТС-а је вишеструко значајна пре свега по својој функцији, како првобитној, тако и данашњој, као дело значајног аутора, као пример тражења националног стила у архитектури и као део комплекса који ужива статус претходне заштите.

Директним поготком пројектила уништена је угаона кула, најмаркантнији визуелни детаљ објекта.

РЕЗИДЕНЦИЈА ПРЕДСЕДНИКА СРЈ (Бивша вила инг. Александра Ацовића) Ул. Ужичка 15

Првобитно вила инг. Александра Ацовића изграђена је по пројекту архитекте Владислава Владисављевића 1934. године. Невелика спратна вила сазирана у романтичарском духу, после II св. рата постала је Титова резиденција.

Године 1948. дограђена је и преправљена, а касније је још три пута на њој интервенисано по пројектима арх. Лудвика Томорина, Бранка Бона и Драгана Бешира. Последња темелна преправка изведена је између 1970-1972. године, када је добила данашњи изглед. Унутар објекта налазила се изузетно вредна збирка уметничких дела.

Објекат се налази у претходно заштићеној целини „Сењак, Дедиње и Топчидерско брдо“ у непосредној близини просторне културно-историјске целине Топчидер, културно добро од изузетног значаја (Одлука, „Сл. гласник СРС“ 14/79).

Директним поготком срушена је северна страна објекта и централни ризалит од крова до приземља.

ТВ ТОРАЊ НА АВАЛИ

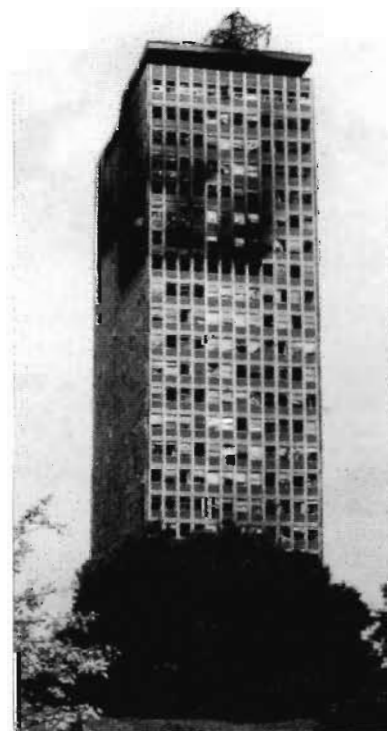
Торањ на Авали, симбол Београда, изграђен је 1965. године по пројекту архитеката Угљеше Богуновића и Слободана Јанића и конструктора инж. Милана Крстића.

ТВ торањ је представљао изузетно градитељско дело. Својом висином од 195 м и својим упечатљивим обликом, као и конструктивним решењем стуба ослоњеног на три „ноге“ био је јединствено остварење градитељског инжењерства и архитектуре Београда.

Наведене вредности су учиниле да грађевина буде стављена под претходну заштиту.

Објекат је потпуно срушен.

ПОСЛОВНИ ЦЕНТАР „УШЋЕ“
Ул. Булевар Лењина 6

Зграда Пословног центра „Ушће“ саграђена је између 1961-64. године по пројекту познатог београдског архитекте Михаила Јанковића за друштвено-политичке организације - Централни комитет.

Замишљен са структуралном фасадом од челика и стакла овај објекат је, до изградње „Београђанке“, био највиши објекат у Београду и, поред Палате федерације, симбол Новог Београда.

Имајући у виду све њене вредности за историју београдске архитектуре, зграда Пословног центра „Ушће“ стављена је под претходну заштиту.

Директним погоцима пројектила зграда је претрпела изузетно тешка оштећења, како на фасади тако и у конструкцији. Горњи део објекта са антенама делом је потпуно уништен.

ХОТЕЛ „ЈУГОСЛАВИЈА“

Ул. Булевар Николе Тесле 3, Нови Београд

Хотел „Југославија“ саграђен је према пројекту архитекте Лавослава Хорвата у периоду 1947-61. године са паузом од 1948. до 1955. године.

Радови на ентеријеру завршени су 1969. године према пројектима архитектата Владете Максимовића, Николе Радановића, Милорада Пантовића, Ивана Антића и Мирка Јовановића.

Објекат ужива статус претходне заштите.

Директним поготком уништен је анекс хотела са кухињом, сервисима и управно-пословним делом хотела.

Евиденцију и процену штете извршили: Слободан Поповић, дипл. инг. арх, Зоран Јаковљевић, дипл. инг. арх, Радојка Божовић-Лопичић, дипл. инг. арх, Гордана Гордић, ист. уметности, Вера Павловић-Лончарски, ист. уметности, Лидија Котур, документариста

Фотографије: Велимир Саватић, Бранислав Матијас, Бранислав Стругар, Бранко Васиљевић, НИЦ „Војска“ - Фото служба, „Експрес Полика“ - Фото служба